

США ТА КРАЇНИ СХОДУ

УДК 327[(73):(5-11)]«1989/2017»

<http://doi.org/10.17721/2521-1706.2018.04.104-117>

Наталія Городня,
доктор історичних наук, професор,
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

БАГАТОСТОРОННІ ТОРГОВЕЛЬНІ СТРАТЕГІЇ США У АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ: ВІД ДЖ. Г. У. БУША ДО Д. ТРАМПА

***Анотація.** У статті висвітлюється використання багатосторонніх стратегій у торговельній політиці США в Азійсько-Тихоокеанському регіоні за президентства Дж. Г. У. Буша, Б. Клінтона, Дж. У. Буша, Б. Обами і Д. Трампа на тлі регіональних інтеграційних процесів у Азійсько-Тихоокеанському регіоні і «великій Східній Азії». Здійснений аналіз дозволяє виявити тяглість і відмінності в торговельній політиці США, створює підґрунтя для кращого розуміння дій адміністрації Д. Трампа стосовно виходу США з угоди «Транстихоокеанське партнерство» та оцінки їх потенційного впливу на регіональні процеси у «великій Східній Азії» і місця в них США. Результати дослідження засвідчують більш плідне використання багатосторонніх торговельних стратегій у Азійсько-Тихоокеанському регіоні адміністраціями Демократичної партії (Б. Клінтона і Б. Обами), порівняно з адміністраціями Республіканської партії, не лише в торговельно-економічних цілях, але також для формування регіональної архітектури за участю США. Республіканські адміністрації надавали перевагу двостороннім торговельним переговорам з регіональними державами. Тож дії Д. Трампа, з одного боку, частково узгоджуються з торговельною політикою попередніх республіканських адміністрацій, а також усіх адміністрацій у посткризові періоди. З іншого боку, вони повністю суперечать політиці усіх його попередників, які використовували зовнішньоторговельні стратегії не лише у торговельних цілях, але також для збереження і посилення впливу США у Східній Азії. Торговельна політика Д. Трампа спрямована на реалізацію короткотермінових цілей, проте шкодить стратегічним інтересам США і сприяє посиленню регіонального впливу Китаю.*

***Ключові слова:** США, Східна Азія, Азійсько-Тихоокеанський регіон, зовнішньоторговельні стратегії, адміністрації Дж. Г. У. Буша, Б. Клінтона, Дж. У. Буша, Б. Обами і Д. Трампа.*

Однією з перших дій Т. Трампа на посаді президента було підписання виконавчого указу про припинення участі США у багатосторонній торговельній угоді «Транстихоокеанське партнерство» (ТТП). У виступі на саміті форуму Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС) у листопаді 2017 р. він заявив про перехід США до двосторонніх угод з регіональними державами про вільну торгівлю на протигагу багатостороннім угодам [1]. Протилежною була позиція на цьому ж саміті президента Китаю Сі Цзіньпіня, який підтвердив подальшу підтримку Пекіном переговорів стосовно досягнення багатосторонньої угоди «Регіональне усебічне економічне партнерство» (РУЕП) у форматі «АСЕАН+6», що відбуваються з 2013 р. між АСЕАН, Китаєм, Японією, Республікою Корея, Індією, Австралією і Новою Зеландією.

«Нова геополітика торгівлі» у Східній Азії і роль у ній багатосторонніх регіональних угод активно обговорюється в американських наукових колах. Науковці інституту Брукінгса (М. Соліс [2], Дж. Мелтзер [3], Д. Стромсет [4],

Р. Хасс, А. Паскаль [5]), Ради з міжнародних справ (Дж. Курлантик [6], М. Кахлер [7]) та багато інших вважають, що торговельна політика адміністрації Д. Трампа виходить далеко поза межі торгівлі і завдає серйозної шкоди стратегічним інтересам і міжнародному впливу США.

Вітчизняні науковці приділяють основну увагу політиці США у Азійсько-Тихоокеанському регіоні (АТР) у сфері безпеки. Проте у сучасній міжнародній системі вплив держав обумовлюється не лише їхньою військовою могутністю. Хоч США були і залишаються гарантом безпеки і стабільності у АТР, не менше значення має торговельно-економічна складова їхньої політики, важливим майданчиком якої є багатосторонні регіональні інституції.

Метою цієї статті є порівняльний аналіз торговельної політики адміністрацій Дж. Г. У. Буша, Б. Клінтона, Дж. У. Буша, Б. Обами і Д. Трампа у Азійсько-Тихоокеанському регіоні, висвітлення місця в ній багатосторонніх регіональних стратегій та їхнього впливу на роль США у регіональних інтеграційних процесах. Такий аналіз уможливує виявлення тягlosti й відмінностей в торговельній політиці США, а отже й краще розуміння дій адміністрації Д. Трампа стосовно виходу США з угоди «Транстихоокеанське партнерство» та їх потенційного впливу на місце США у регіональних процесах у «великій Східній Азії».

У роки «холодної війни» і біполярного протистояння міжнародна торгівля була важливою складовою політики США у сфері безпеки, підпорядкованою меті зміцнення їхніх союзників і партнерів. У зв'язку з цим США відкривали свої ринки для їхніх товарів у односторонньому порядку і більш-менш толерантно ставилися до протекціоністських практик з їхнього боку. Після закінчення «холодної війни» республіканська адміністрація Дж. Г. У. Буша започаткувала перехід до «чесної» торгівлі, основними елементами якої були взаємність і захист економічних інтересів США. Розпочалися торговельні переговори з метою відкриття східноазійських ринків для збільшення американського експорту, створення нових робочих місць, скорочення дефіциту бюджету і дисбалансу в торгівлі. Цьому сприяли рецесія світової економіки на межі 1980-1990-х рр., американсько-японська конкуренція за регіональний вплив та відносно економічне послаблення США, що вимірювалося зменшенням їхньої частини у світовому ВВП.

На двосторонньому рівні найбільшого значення мали переговори США з Японією (особливо у першій половині 1990-х рр.) і з Китаєм (у наступний період), частка яких в їхньому торговельному дефіциті була найбільшою. Багатосторонні переговори на глобальному рівні у 1986-1993 рр. відбувалися у рамках Уругвайського раунду Генеральної угоди з тарифів і торгівлі (ГАТТ), а після їх закінчення і ратифікації досягнутих угод – у Світовій організації торгівлі (СОТ). Майданчиком для багатосторонніх переговорів у Азійсько-Тихоокеанському регіоні був форум Азійсько-тихоокеанського економічного співробітництва (АТЕС), створений у 1989 р.

Ініціатива створення АТЕС належала Австралії і спочатку передбачала включення до нього лише держав західного побережжя Тихого океану (без участі США). Цей проект підтримала Японія і сприяла його реалізації. Однією з вагомих причин створення багатостороннього торговельно-економічного форуму в АТР були процеси регіоналізації – спонтанного формування регіональних економічних зв'язків під впливом ринкових сил, рушійною силою яких були японські інвестиції.

Хоч адміністрація Дж. Г. У. Буша приділяла основну увагу двостороннім переговорам з регіональними державами, вона підтримала австралійську ініціативу

за умови включення до цього форуму держав з обох сторін Тихого океану. Держсекретар Дж. Бейкер вважав, що регіональні угоди можуть краще, ніж двосторонні переговори слугували цілям відкриття ринків для американських товарів і послуг, розширення присутності й посилення регіонального впливу США. У програмній промові Дж. Бейкера «Нове тихоокеанське партнерство: структура для майбутнього» у червні 1989 р. відзначалася взаємозалежність держав Тихоокеанського регіону і провідна роль США у новій архітектурі, що виникала в Азії [8, с. 605].

«Процес АТЕС» розглядався Вашингтоном як важливий механізм залучення США до Східної Азії: по-перше, на багатосторонній основі, що було важливим доповненням до їхніх двосторонніх відносин з регіональними державами; по-друге, на невійськовій основі в умовах, коли значення економічної безпеки в загальному комплексі національної безпеки США значно зросло. Він мав сприяти просуванню торговельно-економічних інтересів США в АТР і розвитку тісніших зв'язків зі східноазійськими економіками. АТЕС міг закласти інституційну основу регіонального співробітництва на довгострокову перспективу для економічної інтеграції Азійсько-Тихоокеанського регіону за участі США, забезпечення регіональної стабільності через економічні реформи і розвиток демократичних інституцій, зміцнення безпекових зв'язків через посилення економічної взаємозалежності, перетворення США на невід'ємну складову нової регіональної архітектури, що формувалася після завершення «холодної війни». Крім того, створення АТЕС було реакцією на активізацію процесів регіональної інтеграції в Західній Європі. Його діяльність мала запобігти формуванню захисного регіоналізму в західному Тихоокеанському регіоні, створенню трьох торговельних блоків (у Європі, Америці та Східній Азії) і розгортанню торговельних війн між ними [9, с. 61].

Інша багатостороння регіональна стратегія США у цей час включала створення Північноамериканської зони вільної торгівлі (НАФТА), яку поступово передбачалося поширити на увесь Американський континент. Ці дві стратегії – в АТР і Америці, реалізовувалися паралельно. Проте на відміну від НАФТА, що буда угодою про вільну торгівлю, тобто одним з перших рівнів регіональної економічної інтеграції, завдання торговельної лібералізації в АТР спочатку не ставилося. «Процес АТЕС» базувався на організаційному мінімалізмі, неформальності, уникненні юридичних процедур, прийнятті рішень на основі консультацій і консенсусу.

Демократичні адміністрації Б.Клінтона (1993-2001 рр.) акцентували на економіці як основі глобального американського впливу в постбіполярну епоху і на багатосторонніх відносинах як важливому елементі нового світового порядку, що формувався. Вони більшою мірою, ніж попередня адміністрація, використовували регіональні стратегії (через АТЕС і НАФТА) для «вбудування» США в регіональну структуру Східної Азії й АТР.

На двосторонньому рівні перша адміністрації Б. Клінтона продовжила обстоювати принципи «чесної торгівлі» на основі суворой взаємності. На багатосторонньому рівні вона підтримала «процес АТЕС», сприяла його подальшій інституалізації і розширенню порядку денного. Завдяки цьому відбулося перетворення АТЕС з неформального консультативного форуму на регіональну економічну організацію і рушійну силу економічної інтеграції АТР.

У липні 1993 р. під час візиту до Токіо Б. Клінтон ініціював створення «нової Тихоокеанської спільноти» на основі «відновленого партнерства між США і Японією, прогресу в напрямку більш відкритих економік, збільшення торгівлі та підтримки демократії» [10, с. 1020]. В основі цієї пропозиції була ідея про формування єдиного Азійсько-Тихоокеанського регіону «без штучної лінії поділу посередині Тихого океану» [11, с. 2059].

Під час головування США в АТЕС у 1993 р. вперше було організовано неформальний саміт лідерів економік-членів. З того часу вони стали щорічними. Під час саміту у Сієтлі у листопаді 1993 р. лідери економік АТЕС висловилися за просування глобальної і регіональної торговельної лібералізації, схвалили бачення перспектив створення Тихоокеанської спільноти і конкретні програми для її створення. Сприятливим тлом для цього була ратифікація американським конгресом НАФТА і вступ у дію «Договору про Європейський Союз», що створювало перспективи диверсифікації глобальної торгівлі не на користь АТР [12, с. 40-42].

Держсекретар У. Крістофер розцінював АТЕС як важливу складову економічної «потрійної гри» США (у рамках НАФТА, АТЕС і ГАТТ) і їхнього ширшого міжнародного економічного порядку денного [13, с. 118-120]. Історичний досвід свідчив: лідерство США у створенні багатосторонніх інституцій після Другої світової війни допомогло забезпечити економічне процвітання Європи, тісно зв'язало США з регіоном і обумовило їх регіональне лідерство. Той самий підхід адміністрація Б. Клінтона хотіла застосувати до АТР через зміцнення АТЕС і створення нової регіональної архітектури за участю США [13, с. 117-118].

Під час наступного саміту АТЕС в Богорі (Індонезія) у листопаді 1994 р. було схвалено декларацію про лібералізацію торгівлі й інвестицій з метою досягнення вільної торгівлі між провідними економіками-членами АТЕС до 2010 р., а між усіма іншими – до 2020 р [14, с. 2094-2097]. Богорська декларація не була обов'язковою для виконання і мала політичний характер. Учасники саміту вперше відійшли застосували принцип «гнучкого чи широкого консенсусу», що дозволяв членам АТЕС приєднатися до декларації у будь-який час. Якщо під час зустрічі в Сієтлі було узгоджено спільне бачення об'єднаної відкритої торговельної системи в АТР, то на зустрічі в Богорі було визначено конкретні терміни для його реалізації [15, с. 2085].

З 1996 р. в рамках АТЕС розпочалася програма Ранньої добровільної секторальної лібералізації, спрямована на ліквідацію обмежень у сфері торгівлі й інвестицій зацікавлених сторін в окремих секторах економіки. Проте Азійська фінансово-економічна криза, яка розпочалася у липні 1997 р., загальмувала «процес АТЕС» і призвела до зменшення його ролі в процесах економічної інтеграції в АТР.

Різке скорочення східноазійських ринків і зростання торговельного дефіциту США унаслідок Азійської кризи змусили адміністрацію Б. Клінтона шукати нові експортні ринки. У Східній Азії вона переключила увагу на двосторонні торговельні переговори з регіональними державами, передусім з Китаєм і В'єтнамом. Переговори з Китаєм врешті призвели до підписання угоди, що уможливила його вступ до СОТ (у грудні 2001 р.). Обговорювалася також пропозиція торговельного представника США (1997 р.) стосовно підписання багатосторонньої угоди про вільну торгівлю між США, Австралією, Новою Зеландією і Сінгапуром, але у цьому напрямку майже нічого не було зроблено.

Після завершення Азійської кризи США наполягали на підтвердженні зобов'язань з боку партнерів по АТЕС щодо відкриття ринків, згідно з Богорською декларацією. Хоч Спільна декларація лідерів економік АТЕС «Оклендський виклик» 1999 р. підтримала цю позицію, проте під впливом Азійської кризи у Східній Азії сформувалися нові структури, які перебрали на себе роль основних рушіїв регіональних економічних процесів.

Однією з них був форум «АСЕАН+3». Він був створений на саміті лідерів держав-членів АСЕАН, Японії, Китаю і Республіки Кореї в Куала-Лумпурі у грудні 1997 р. для обговорення шляхів виходу регіональних держав з фінансової кризи і перспектив фінансово-економічного співробітництва у Східній Азії в майбутньому. Він уперше об'єднав країни Південно-Східної і Північно-Східної Азії у регіональній структурі без участі США й інших неазійських держав, та започаткував східноазійський регіоналізм як політичний процес і урядову інституційну практику, що могли вирішувати питання поза «процесом АТЕС» [16, с. 9].

Саміти «АСЕАН+3» стали щорічними. На саміті 1999 р. було схвалено Спільну заяву, яка визначала широку програму співробітництва держав-учасниць у фінансових, економічних, енергетичних, соціальних і політичних питаннях. Найбільшого розвитку набуло співробітництво між ними у фінансовій сфері. У 2000 р. держави-учасниці схвалили Чіангмейську ініціативу, що передбачала підписання центральними банками двосторонніх своп-угод стосовно можливості позичати один одному валютних резервів з метою захисту національних валют. Було визначено й інші напрямки співробітництва у фінансовій сфері, які були реалізовані продовж наступного десятиліття. На саміті 2000 р. було обговорено питання про створення зони вільної торгівлі у форматі «АСЕАН+3» для посилення конкурентоспроможності східноазійських держав з НАФТА і ЄС.

Спочатку адміністрація Б. Клінтона не заперечувала проти створення форуму «АСЕАН+3» як платформи для співробітництва вражених кризою держав. Проте мірою того як його діяльність почала виходити поза межі фінансових питань, почала критикувати його через перспективи фінансово-економічної інтеграції Східної Азії, замість АТР, і виключення з неї США.

Ще одним наслідком Азійської кризи стали переговори східноазійських держав стосовно досягнення двосторонніх угод про вільну торгівлю (ФТА) з регіональними й позарегіональними державами. Вони відволікали увагу від багатосторонніх переговорів, які були основними у попередній період. Ініціатором цього процесу був Сінгапур, який у вересні 1999 р. вступив у переговори з Новою Зеландією з метою прискорити торговельну лібералізацію в рамках АТЕС, запропонував тресторонню угоду з Південною Кореєю та Чилі тощо [16, с. 9-10]. У грудні 1999 р. з ініціативою розпочати вивчення питання про створення двосторонньої ФТА виступили Сінгапур і Японія. У листопаді 2000 р. було оголошено про початок аналогічних переговорів між Сінгапуром і США [17, с. 2546-2547]. Це означало суттєві зміни в підходах Вашингтона – від багатосторонніх угод через ВТО і АТЕС до двосторонніх. Моделлю для них стала угода про вільну торгівлю між США та Йорданією (жовтень 2000 р.), яка вперше включала положення про навколишнє середовище і робочі стандарти, питання електронної торгівлі і комп'ютерних технологій [16, с. 8].

Ще однією новою тенденцією, що виявилася в умовах і після Азійської кризи, було стрімке зростання регіонального впливу Китаю. Якщо до кризи швидко

зростання Китаю розцінювалося регіональними державами як загроза, то після неї – як економічні, передусім експортні, можливості. Значний вплив на регіональні процеси мала угода між Китаєм і АСЕАН (листопад 2002 р.) про створення продовж 10 років режиму вільної торгівлі (КАФТА). Вона вступила в дію з 1 січня 2010 р. КАФТА посилила конкуренцію за вплив у ПСА між Японією і Китаєм, США і Китаєм, тоді як до Азійської кризи переважало американсько-японське суперництво.

За президентства Дж. У. Буша (2001-2009 рр.) після терористичних актів 11 вересня 2001 р. відбулися зрушення в зовнішній політиці США з АТР до «великого Близького Сходу», а у східноазійській політиці – до співробітництва з регіональними державами у сфері безпеки у контексті глобальної війни з терором. У торговельно-економічній сфері Вашингтон перестав критикувати процес «АСЕАН+3» і зробив ставку на досягнення двосторонніх ФТА, щоб уникнути дискримінації США в регіональній торгівлі.

У 2002 р. Конгрес надав президенту повноваження щодо «швидкого треку» ведення торговельних переговорів, що означало згоду голосувати за торговельну угоду в цілому без втручання у процес ведення переговорів. У жовтні 2002 р. адміністрація Буша виступила з Проектом ініціативи для АСЕАН, спрямованим на досягнення двосторонніх угод про вільну торгівлю між США й окремими країнами АСЕАН, які обстоювали принципи економічної відкритості й були готові прийняти американські стандарти. Створення мережі таких двосторонніх угод мало більш тісно пов'язати економіки США й АСЕАН і сприяти виконанню цілей Богорської декларації про вільну торгівлю в АТР [18]. Передумовами для цього були членство у ВТО і підписання Рамкової угоди з торгівлі й інвестицій (ТІФА).

Адміністрація Дж. Буша підписала ТІФА з Таїландом і Брунеєм (2002 р.), Малайзією (2004 р.), Камбоджею (2006 р.), В'єтнамом (2007 р.) (з Філіппінами та Індонезією такі угоди були підписані у 1989 і 1996 рр.) [19]. Проте більшість країн не були готові до вільної торгівлі на американських умовах, тож угоду про вільну торгівлю було підписано лише з Сінгапуром (2003 р., у дії з січня 2006 р.), Австралією (2004 р., у дії з січня 2005 р.) і Республікою Корея (2007 р., у дії з березня 2012 р.).

Тим часом у форматі «АСЕАН+3» у 2001 р. було прийнято рішення про створення Східноазійської спільноти у складі АСЕАН, Китаю, Японії і Республіки Кореї. Її основою мала стати Східноазійська економічна спільнота, проте її бачення виходило за межі економічного співробітництва і поширювалося на інші сфери (політичну, безпеки, соціальну, культурну, освітню). Цим цілям слугувало скликання у 2005 р. першого Східноазійського саміту. Проте конкуренція між Японією і Китаєм за регіональний вплив призвела до того, що до участі у саміті було запрошено Австралію, Нову Зеландію й Індію, які також мали тісні економічні зв'язки з АСЕАН. Так виник новий формат регіонального співробітництва «АСЕАН+6», а разом з цим – дискусії, як узгодити його з «АСЕАН+3». Японія виступала за участь у Східноазійському саміті США, але ця пропозиція не здобула підтримки інших учасників форуму [20]. У будь-якому разі, утворення Східноазійського саміту у форматі «АСЕАН+6», а не «АСЕАН+3», створювало регіональну ситуацію, більш сприятливу для інтересів США.

Зосередженість адміністрації Дж. У. Буша на глобальній війні з терором і другорядна увага до регіональних процесів у Східній Азії створювала сприятливе тло для стрімкого зростання регіонального впливу Китаю. Для цього Пекін

ефективно використав багатосторонній підхід. Крім форматів співробітництва «АСЕАН+3» і «АСЕАН+6» він пішов на політичне зближення з АСЕАН і її державами-членами. Одним з виявів цього стало підписання у 2003 р. Китаєм Договору про дружбу і співробітництво в Південно-Східній Азії (ТАС), базового документу АСЕАН і угоди про стратегічне партнерство з Асоціацією.

Багато американських аналітиків, включаючи З. Бжезінського, критикували пасивну реакцію Вашингтона на регіональну інтеграцію за моделлю «АСЕАН+3» та підписання КАФТА. На їхню думку, це створювало суттєві загрози для американських інтересів в АТР, могло призвести до перетворення окремих регіональних країн на частину «великого Китаю», до формування економічних і дипломатичних важелів стримування Пекіном стратегічної переваги США в регіоні.

Під час сенатських слухань у червні 2005 р. за участю членів підкомітету зі східноазійських і тихоокеанських справ сенаторів Б. Обама, Дж. Байдена, Дж. Керрі та інших зазначалося, що регіональний підхід Китаю до Південно-Східної Азії, прикладом чого було досягнення КАФТА, був більш ефективним, ніж двосторонній підхід США. На особливу увагу заслуговували два пункти нових відносин Китаю з країнами ПСА: можливість створення Азійської економічної спільноти без участі США з центром тяжіння в Китаї і перетворення Лаосу, Бірми і Камбоджі у його «клієнтні» держави [21, с. 46-48].

Рекомендації експертів щодо збереження і посилення позицій США в АТР розглядалися передусім у контексті американсько-китайської конкуренції. Вони включали не лише підтримку військових альянсів США з регіональними державами і позитивних відносин з Китаєм, але також зміцнення економічних зв'язків з регіоном через багатосторонні й двосторонні ФТА, розробку нових механізмів посилення діалогу з АСЕАН як групою і нових ініціатив для збільшення впливу в «нових» країнах-членах Асоціації, посилення уваги до спільних регіональних проблем, сприяння розширенню меж східноазійського регіоналізму, створення регіональних організацій із союзниками США і прозахідними країнами. Важлива роль відводилася відновленню центральної ролі у регіональному діалозі «процесу АТЕС», що визнавався основою регіональної економічної політики США в Східній Азії.

У листопаді 2005 р. друга адміністрація Дж. Буша (2005-2009 рр.) виступила з ініціативою про розширене партнерство між США і АСЕАН (як організацією, а не на двосторонній основі з державами-членами, як це було раніше). У серпні 2006 р. США і АСЕАН підписали Рамкову угоду у сфері торгівлі й інвестицій (ТІФА), яка мала стати форматом для переговорів між ними про вільну торгівлю (після формування Спільного ринку АСЕАН) [22].

Іншим перспективним напрямком торговельної політики адміністрації Дж. У. Буша був початок переговорів про приєднання США до Транстихоокеанського партнерства (ТТП). Ця угода, що передбачала тісніше економічне співробітництво між державами-учасницями, була ініційована Чилі, Новою Зеландією і Сінгапуром на зустрічі міністрів АТЕС у жовтні 2002 р. (П-3), у 2004 р. до них приєднався Бруней (П-4). Переговори між «четвіркою» завершилися в 2005 р. Угода була відкритою для вступу будь-якої з економік АТЕС, тож у лютому 2008 р. переговори про вступ розпочали США [23]. За президентства Б. Обама (2009-2017 рр.) ці переговори вийшли на новий рівень, їхній формат було суттєво розширено.

Б. Обама став президентом США в умовах глобальної фінансової кризи та економічної рецесії. Тож пріоритетним завданням його адміністрації було відновлення американської економіки, яке розглядалося в контексті як внутрішньої, так і зовнішньої політики. Для цього важливо було посилити економічне залучення США до Східної Азії, що стала рушійною силою глобальної економіки.

«Стратегічний поворот» адміністрації Б. Обама до Східної Азії обумовлювався також необхідністю відновлення політичного впливу США в цьому регіоні у зв'язку зі значним посиленням регіонального впливу Китаю. Хоч поза межами США його часто оцінювали як посилення американської військової присутності в регіоні для «стримування» Китаю, він охоплював різні сфери, не лише стратегічну, але також дипломатичну, політичну, економічну, нетрадиційної безпеки тощо. Хоч традиційна безпека залишалася важливим напрямком залучення Америки до АТР, проте вона була лише одним них [24]. Найбільший акцент було зроблено на просування набору міжнародних норм і правил та забезпечення їх дотримання усіма учасниками, у чому бачилася суть регіонального лідерства США.

За президентства Б. Обама США застосовували більш багатосторонній підхід до політики у Східній Азії, ніж за попередньої адміністрації. Простежується її тяглість з регіональною політикою демократичних адміністрацій Б. Клінтона. Багатосторонні стратегії реалізувалися через підтримку багатосторонніх регіональних форумів і центральної ролі АСЕАН у регіональній архітектурі, сприяння більшій ефективності їхньої діяльності.

США значно активізували відносини з АСЕАН як регіональною організацією, сприяли її інституційному зміцненню, ініціювали численні проекти у торговельно-економічній сфері з акцентом на розвитку, партнерстві й підтримці регіональної інтеграції в ПСА, включаючи розвиток субрегіону Нижній Меконг. Політичні відносини між США і АСЕАН вийшли на новий рівень. Були започатковані саміти «США-АСЕАН» (2009 р.), відбулося призначення спеціальної місії (2010 р) і першого посла-резидента США до АСЕАН (2011 р.) тощо. Одним з найбільш важливих заходів було підписання США у 2009 р. Договору про дружбу і співробітництво в Південно-Східній Азії.

Завдяки цьому у 2011 р. США стали членом Східноазійського саміту і Б. Обама вперше взяв у ньому участь. У зв'язку з цим він дав визначення Східної Азії як регіону, який охоплює усі держави-учасниці, включаючи США й Індію. У цей час у Вашингтоні було сформульовано також концепції «ширшого Азійсько-Тихоокеанського регіону» і «нового Індійсько-Тихоокеанського світу». У перспективі адміністрація Б. Обама розглядала увесь Американський континент і Азію як інтегроване ціле – «ширший Тихоокеанський регіон» [25].

Східноазійський саміт не став форматом для створення Східноазійської економічної спільноти. Вивчення цього питання призвело до висновку про доцільність її створення у форматі «АСЕАН+6», тобто між АСЕАН і державами, з якими вона мала угоди про вільну торгівлю – Китаєм, Японією, Республікою Кореєю, Австралією, Новою Зеландією й Індією. Натомість Східноазійський саміт за підтримки США став основним регіональним форумом для стратегічного діалогу

За президентства Б. Обама США посилили підтримку «процесу АТЕС», сприяли його перетворенню на більш дієву організацію, спрямовану на досягнення конкретних результатів. АТЕС розглядався адміністрацією Б. Обама як основний

форум багатостороннього співробітництва в АТР, через який 21 регіональна економіка формувала «Азійсько-Тихоокеанську спільноту», що охоплювала обидві сторони Тихого океану, на противагу інтеграції у форматі «АСЕАН+3» чи «АСЕАН+6».

Порядок денний саміту АТЕС у Гонолулу (Гавайї) в листопаді 2011 р., який США вперше після 1993 р. приймали на своїй території, був зосереджений на посиленні регіональної економічної інтеграції в АТР, зближенні регуляційних систем держав-учасниць, сприянні «зеленому» економічному зростанню, створенні робочих місць в умовах нестабільності світової економіки, енергетичній безпеці, ринково спрямованій інноваційній політиці, збільшенні участі малих і середніх підприємств у глобальній виробничій мережі. У виступі на цьому саміті президент Обама говорив про стратегічну мету США – створення «єдиної (безшовної) регіональної економіки», потребу формування азійсько-тихоокеанської економічної системи на основі певних правил з дотриманням принципів відкритості, свободи, прозорості регуляцій і їх справедливого застосування до усіх учасників, що мало забезпечити здорову економічну конкуренцію [26].

Великого значення США надавали виробленню спільних стандартів для угод про вільну торгівлю, яких на 2012 р. у рамках АТЕС існувало близько ста. Хоч визнавалося, що двосторонні ФТА між економіками АТР у довгостроковій перспективі могли сприяти формуванню єдиної регіональної зони вільної торгівлі, суттєвою перешкодою для цього були різні «правила походження» товарів і послуг, що визначали, які з них підпадають під преференційні тарифи. Необхідно було скоординувати правила ФТА. Інакше вони могли мати негативний «ефект спагеті» і призвести до додаткових ускладнень і витрат на регіональні й глобальні бізнес-операції.

На саміті АТЕС 2009 р. Б. Обама ініціював створення Транстихоокеанського партнерства (ТТП) зацікавлених економік-членів як потенційної платформи для економічної інтеграції АТР. Переговори про створення ТТП включали багато питань, які вперше обговорювалися в АТЕС, однак основна відмінність полягала в тому, що ця торговельна угода мала ґрунтуватися не на добровільних засадах, а на правилах, обов'язкових для виконання [27].

Транстихоокеанське партнерство як високостандартна торговельна угода передбачало більш глибоку економічну лібералізацію держав-учасниць, ліквідацію тарифів і реформування державних підприємств, включала положення про більшу прозорість і узгодженість їхніх регуляторних систем, вільний потік інформаційних і поширення «зелених» технологій, збільшення ефективності мереж постачання, захист прав робітників, довкілля, інтелектуальної власності й інновацій. Вона розглядалася як перший етап створення зони вільної торгівлі в рамках АТЕС.

Успішне завершення цих переговорів було одним з пріоритетів другої адміністрації Б. Обами. Крім важливого значення для американської економіки, вона мала урівноважити військово-безпековий компонент політики США у Східній Азії й АТР, а також підтримувати економічне і політичне залучення США у регіон на тривалу перспективу, активну участь у конструюванні регіональної архітектури.

Переговори відбувалися складно, оскільки високі стандарти, які просували США, не завжди були прийнятними для інших учасників переговорного процесу. Врешті угода «Транстихоокеанське партнерство» за участю 12 тихоокеанських держав (США, Японія, Австралія, Нова Зеландія, Сінгапур, В'єтнам, Малайзія, Бруней, Канада, Мексика, Перу, Чилі) була підписана в кінці 2015 р. Вона

передбачала можливість приєднання до неї інших тихоокеанських економік пізніше. У 2016 р. про такий інтерес заявили Тайвань, Республіка Корея, Філіппіни, Таїланд, Індонезія і Камбоджа.

Китай не став учасником цих переговорів і натомість активно підтримав альтернативний проект вільної торгівлі у форматі «АСЕАН+6» під назвою «Регіональне усебічне економічне партнерство» (РУЕП), який ініціювала АСЕАН у листопаді 2012 р. Проекти ТТП і РУЕП оцінювалися багатьма оглядачами як свідчення геополітичного суперництва між США і Китаєм. Водночас висловлювалася думка, що через деякий час обидві угоди у тій чи іншій формі могли поєднатися, тим більше, що сім держав (Японія, Австралія, Нова Зеландія, Малайзія, Сінгапур, В'єтнам і Бруней) були учасниками обох з них.

Відмова Д. Трампа від участі США у Транстихоокеанському партнерстві створює сприятливі можливості для просування Китаєм проекту регіональної інтеграції у рамках «великої Східної Азії», а не АТР, тобто без участі США. З іншого боку, в умовах зменшення американського і посилення китайського впливу в Східній Азії може відбутися активізація регіональної політики Японії. Про це свідчить те, що після виходу США з Транстихоокеанського партнерства Японія продовжила переговори з іншими державами-учасниками, щоб зберегти і реалізувати цю угоду [28]. У разі, якщо зусиллями Японії ТТП вдасться зберегти, США зможуть приєднатися до неї у майбутньому, що більш ймовірно за адміністрації Демократичної партії.

Таким чином, порівняльний аналіз регіональних торговельних стратегій американських адміністрацій постбіполярної доби свідчить про більшу пріоритетність Східної Азії у зовнішній політиці США за адміністрацій Демократичної партії (Б. Клінтона і Б. Обами), ніж Республіканської партії (Дж. Г. У. Буша і Дж. У. Буша). Вони більшою мірою використовували у Східній Азії й АТР багатосторонні регіональні стратегії, ніж республіканські адміністрації, для економічного залучення до регіону і формування регіональної архітектури за участі США. Для республіканських адміністрацій більш характерна увага до сфери безпеки, ніж торгівлі, а в сфері торгівлі перевага надавалася двостороннім переговорам з регіональними державами. Тож дії Д. Трампа, з одного боку, частково узгоджуються з політикою попередніх республіканських адміністрацій, а також усіх адміністрацій у посткризові періоди. З іншого боку, вони повністю суперечать політиці усіх його попередників, які використовували зовнішньоторговельні стратегії не лише у торговельних цілях, але також для збереження і посилення впливу США у Східній Азії засобами «м'якої сили». Торговельна політика Д. Трампа спрямована на реалізацію короткотермінових цілей, проте шкодить стратегічним інтересам США і сприяє посиленню регіонального впливу Китаю.

Література

1. Remarks by President Trump at APEC CEO Summit | Da Nang, Vietnam November 10, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/11/10/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam> [Accessed: 12th November 2017] – Title from the screen
2. Solis, Mireya. The New Geopolitics of Trade in Asia. November 15, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/15/the-new-geopolitics-of-trade-in-asia/> [Accessed: 17th November 2017] – Title from the screen
3. Meltzer, Joshua P. The Fallout from Trump's Asia Tour on Trade. November 15, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/15/the-fallout-from-trumps-asia-tour-on-trade/>

- chaos/2017/11/15/the-fallout-from-trumps-asia-tour-on-trade/ [Accessed: 17th November 2017] – Title from the screen
4. Stromseth, Jonathan and Ryan Hass. America's Asia Policy Must Offer a Positive Agenda. November 13, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/13/americas-asia-policy-must-offer-a-positive-agenda/> [Accessed: 17th November 2017] – Title from the screen
  5. Hass, Ryan and Alex Pascal. Why European Partners are Critical to U.S. Strategy in Asia. November 13, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/13/why-european-partners-are-critical-to-u-s-strategy-in-asia/> [Accessed: 17th November 2017] – Title from the screen
  6. Kurlantzick, Joshua. The Alternative Paths of Multilateral Trade Deals in Asia. November 21, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.cfr.org/blog/alternative-paths-multilateral-trade-deals-asia> [Accessed: 22nd November 2017] – Title from the screen
  7. Kahler, Miles. Trump and the Global Trade Architecture, Asia Edition November 08, 2017 [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.cfr.org/blog/trump-and-global-trade-architecture-asia-edition> [Accessed: 16th November 2017] – Title from the screen
  8. Baker James A. III and Thomas M. Defrank. The Politics of Diplomacy. Revolution, War and Peace, 1989-1992. – New York: G. P. Putman's sons, 1995.
  9. East Asia: Regional Economic Integration and Implications for the United States: prepared in conformity with Section 332 (g) of the Trade Act of 1930. United States International Trade Commission. – Washington, D.C.: U.S. International Trade Commission, 1993.
  10. Remarks on a Question-and-Answer Session at Waseda University in Tokyo. July 7, 1993 // Public Papers of the Presidents of the United States. William J. Clinton, 1993. Book 1. – Washington: United States Government Printing Office, 1994.
  11. Remarks at the Edmund A. Walsh School of Foreign Service at Georgetown University. November 10, 1994 // Public Papers... William J. Clinton, 1994. Book 2. – Washington: United States Government Printing Office, 1995.
  12. 1993 APEC Economic Leaders' Vision Statement // Koh, Tommy T. B. The United States and East Asia: Conflict and Cooperation. – Singapore: The Institute of Policy Studies, 1995.
  13. Christopher, Warren. America's Pacific Future. Address at the University of Washington. Seattle, November 17, 1993 // In the Stream of History: Shaping Foreign Policy for a New Era. – Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1998.
  14. APEC Economic Leaders' Declaration on Common Resolve, Bogor, Indonesia, November 15, 1994 // Public Papers... William J. Clinton, 1994. Book 2. Op. cit.
  15. The President's News Conference in Jakarta, November 15, 1994 // Public Papers... William J. Clinton, 1994. Book 2. Op. cit.
  16. Munakata, Naoko. Transforming East Asia. The Evolution of Regional Economic Integration. – Research Institute of Economy, Trade and Industry, Tokyo & Brookings Institution Press, Washington, D.C., 2006.
  17. Joint Statement by President Bill Clinton and Prime Minister Goh Chok Tong on a United States-Singapore Free Trade Agreement. November 16, 2000 // Public Papers... William J. Clinton, 2000-2001. Book 3. – Washington: United States Government Printing Office, 2002.
  18. The Enterprise for ASEAN Initiative (EAI) [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ustr.gov/Trade_Agreements/Regional/Enterprise_for_ASEAN_Initiative/Section_Index.html [Accessed: 16th June 2009] – Title from the screen
  19. Trade and Investment Framework Agreements [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.ustr.gov/trade-agreements/trade-investment-framework-agreements> [Accessed: 16th June 2009] – Title from the screen
  20. Tanaka, Hitoshi. The ASEAH-3 and East Asia Summit: A Two-Tiered Approach to Community Building // East Asia Insights. Japan Center for International Exchange. – 2006. – No. 1 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.jcie.org/researchpdfs/EAI/1-1.pdf> [Accessed: 13th July 2009] – Title from the screen
  21. The Emergence of China throughout Asia: Security and Economic Consequences for the United States: Hearing before the Subcommittee on East Asian and Pacific Affairs of the Committee on Foreign Relations United States Senate. One hundred ninth congress, first session. June 7, 2005. – Washington: U.S. G. P. O.: 2006.

22. Trade and Investment Framework Agreement between the United States of America and the Association of Southeast Asian Nations [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.ustr.gov/sites/default/files/uploads/agreements/tifa/asset_upload_file932_9760.pdf [Accessed: 16th June 2009] – Title from the screen
23. Chile-Peru-United States-Australia-Brunei Darussalam-New Zealand-Singapore and Viet Nam (Trans Pacific Partnership-TPP Agreement) [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.sice.oas.org/TPD/CHL_Asia/CHL_Asia_e.ASP [Accessed: 20th June 2010] – Title from the screen
24. Remarks to the International Women's Leadership Forum. Remarks Hillary Rodham Clinton. Secretary of State Government House, Ulaanbaatar, Mongolia, July 9, 2012 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/07/194696.htm> [Accessed: 16th July 2012] – Title from the screen
25. Delivering on the Promise of Economic Statecraft. Remarks Hillary Rodham Clinton Secretary of State. Singapore Management University, Singapore. November 17, 2012 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/11/200664.htm> [Accessed: 20th November 2012] – Title from the screen
26. Remarks by President Obama at APEC CEO Business Summit Q&A [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.whitehouse.gov/the-press-office/2011/11/12/remarks-president-obama-apec-ceo-business-summit-qa> [Accessed: 16th November 2012] – Title from the screen
27. Partnering with Thailand on Regional Economic Integration Remarks Jose W. Fernandez Assistant Secretary, Bureau of Economic and Business Affairs AmCham Bangkok, Thailand, February 27, 2013 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.state.gov/e/eb/rls/rm/2013/206025.htm> [Accessed: 2nd March 2013] – Title from the screen
28. Hikotani, Takako. Trump's Gift to Japan Time for Tokyo to Invest in the Liberal Order [Electronic resource]. – Mode of access: <https://www.foreignaffairs.com/articles/asia/2017-08-15/trumps-gift-japan?cid=int-rec&pgtype=art> [Accessed: 16th November 2017] – Title from the screen

References

1. TRUMP, DONALD (2017). Remarks by President Trump at APEC CEO Summit. Da Nang, Vietnam. November 10, 2017. *The White House* [Online]. Available from: <https://www.whitehouse.gov/the-press-office/2017/11/10/remarks-president-trump-apec-ceo-summit-da-nang-vietnam> [Accessed: 12th November 2017]
2. SOLIS, MIREYA (2017). The New Geopolitics of Trade in Asia. *Brookings* [Online]. Available from: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/15/the-new-geopolitics-of-trade-in-asia/> [Accessed: 17th November 2017]
3. MELTZER, JOSHUA P. (2017). The Fallout from Trump's Asia Tour on Trade. *Brookings* [Online]. Available from: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/15/the-fallout-from-trumps-asia-tour-on-trade/> [Accessed: 17th November 2017]
4. STROMSETH, JONATHAN and RYAN HASS (2017). America's Asia Policy Must Offer a Positive Agenda. *Brookings* [Online]. Available from: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/13/americas-asia-policy-must-offer-a-positive-agenda/> [Accessed: 17th November 2017]
5. HASS, RYAN and ALEX PASCAL (2017). Why European Partners Are Critical to U.S. Strategy in Asia. *Brookings* [Online]. Available from: <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2017/11/13/why-european-partners-are-critical-to-u-s-strategy-in-asia/> [Accessed: 17th November 2017]
6. KURLANTZICK, JOSHUA (2017). The Alternative Paths of Multilateral Trade Deals in Asia. *Council on Foreign Relations* [Online]. Available from: <https://www.cfr.org/blog/alternative-paths-multilateral-trade-deals-asia> [Accessed: 22nd November 2017]
7. KAHLER, MILES (2017). Trump and the Global Trade Architecture, Asia Edition. *Council on Foreign Relations* [Online]. Available from: <https://www.cfr.org/blog/trump-and-global-trade-architecture-asia-edition> [Accessed: 16th November 2017]
8. BAKER JAMES A. III and THOMAS M. DEFRANK (1995). *The Politics of Diplomacy. Revolution, War and Peace, 1989-1992*. New York: G. P. Putman's sons.
9. *East Asia: Regional Economic Integration and Implications for the United States*: prepared in conformity with Section 332 (g) of the Trade Act of 1930. United States International Trade Commission (1993). Washington, D.C.: U.S. International Trade Commission.

10. CLINTON, WILLIAM J. (1994). Remarks on a Question-and-Answer Session at Waseda University in Tokyo. July 7, 1993 // *Public Papers of the Presidents of the United States. William J. Clinton, 1993*. Book 1. Washington: U.S. Government Printing Office.
11. CLINTON, WILLIAM J. (1995). Remarks at the Edmund A. Walsh School of Foreign Service at Georgetown University. November 10, 1994 // *Public Papers of the Presidents of the United States. William J. Clinton, 1994*. Book 2. Washington: U.S. Government Printing Office.
12. KOH, TOMMY T. B. (1995). 1993 APEC Economic Leaders' Vision Statement // *The United States and East Asia: Conflict and Cooperation*. Singapore: The Institute of Policy Studies.
13. CHRISTOPHER, WARREN (1998). America's Pacific Future. Address at the University of Washington. Seattle, November 17, 1993 // *In the Stream of History: Shaping Foreign Policy for a New Era*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.
14. CLINTON, WILLIAM J. (1995). APEC Economic Leaders' Declaration on Common Resolve, Bogor, Indonesia, November 15, 1994 // *Public Papers of the Presidents of the United States. William J. Clinton, 1994*. Book 2. Washington: U.S. Government Printing Office.
15. CLINTON, WILLIAM J. (1995). The President's News Conference in Jakarta, November 15, 1994 // *Public Papers of the Presidents of the United States William J. Clinton, 1994*. Book 2. Washington: U.S. Government Printing Office.
16. MUNAKATA, NAOKO (2006). *Transforming East Asia. The Evolution of Regional Economic Integration*. Washington, D.C.: Research Institute of Economy, Trade and Industry, Tokyo & Brookings Institution Press.
17. CLINTON, WILLIAM J. (2002). Joint Statement by President Bill Clinton and Prime Minister Goh Chok Tong on a United States-Singapore Free Trade Agreement. November 16, 2000 // *Public Papers of the Presidents of the United States. William J. Clinton, 2000-2001*. Book 3. Washington: U.S. Government Printing Office.
18. The Enterprise for ASEAN Initiative (EAI). *Office of the United States Trade Representative* [Online]. Available from: http://www.ustr.gov/Trade_Agreements/Regional/Enterprise_for_ASEAN_Initiative/Section_Index.html [Accessed: 16th June 2009]
19. Trade and Investment Framework Agreements. *Office of the United States Trade Representative* [Online]. Available from: <http://www.ustr.gov/trade-agreements/trade-investment-framework-agreements> [Accessed: 16th June 2009]
20. TANAKA, HITOSHI (2006). The ASEAN-3 and East Asia Summit: A Two-Tiered Approach to Community Building. *East Asia Insights*. 1 [Online]. Available from: <http://www.jcie.org/researchpdfs/EAI/1-1.pdf> [Accessed: 13th July 2009]
21. The Emergence of China throughout Asia: Security and Economic Consequences for the United States (2006): Hearing before the Subcommittee on East Asian and Pacific Affairs of the Committee on Foreign Relations United States Senate. 109th Congress, 1st session. June 7, 2005. Washington: U.S. G. P. O.
22. Trade and Investment Framework Agreement between the United States of America and the Association of Southeast Asian Nations. *Office of the United States Trade Representative* [Online]. Available from: http://www.ustr.gov/sites/default/files/uploads/agreements/tifa/asset_upload_file932_9760.pdf [Accessed: 16th June 2009]
23. Chile-Peru-United States-Australia-Brunei Darussalam-New Zealand-Singapore and Viet Nam (Trans Pacific Partnership-TPP Agreement). *Foreign Trade Information System* [Online]. Available from: http://www.sice.oas.org/TPD/CHL_Asia/CHL_Asia_e.ASP [Accessed: 20th June 2010]
24. CLINTON, HILLARY (2012). Remarks to the International Women's Leadership Forum. Remarks Hillary Rodham Clinton. Secretary of State Government House, Ulaanbaatar, Mongolia, July 9, 2012. *U.S. Department of State* [Online]. Available from: <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/07/194696.htm> [Accessed: 16th July 2012]
25. CLINTON, HILLARY (2012). Delivering on the Promise of Economic Statecraft. Remarks Hillary Rodham Clinton Secretary of State. Singapore Management University, Singapore. November 17, 2012. *U.S. Department of State* [Online]. Available from: <http://www.state.gov/secretary/rm/2012/11/200664.htm> [Accessed: 20th November 2012]
26. OBAMA, BARACK (2011). Remarks by President Obama at APEC CEO Business Summit Q&A. *The White House* [Online]. Available from: <http://www.whitehouse.gov/the-press->

office/2011/11/12/remarks-president-obama-apec-ceo-business-summit-qa [Accessed: 16th November 2012]

27. FERNANDEZ, JOSE W. (2013). Partnering with Thailand on Regional Economic Integration Remarks Jose W. Fernandez Assistant Secretary, Bureau of Economic and Business Affairs AmCham Bangkok, Thailand, February 27, 2013. *U.S. Department of State* [Online]. Available from: <http://www.state.gov/e/eb/rls/rm/2013/206025.htm> [Accessed: 2nd March 2013]

28. HIKOTANI, TAKAKO (2017). Trump's Gift to Japan Time for Tokyo to Invest in the Liberal Order. *Foreign Affairs* [Online]. Available from: <https://www.foreignaffairs.com/articles/asia/2017-08-15/trumps-gift-japan?cid=int-rec&pgtype=art> [Accessed: 16th November 2017]

Надійшла до редколегії 10.09.2017

Nataliya Gorodnia, Dr. habil. (history), Professor, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

U.S. MULTILATERAL TRADE STRATEGIES IN ASIA PACIFIC: FROM G. H. W. BUSH TO D. TRUMP

Abstract. *The paper studies U.S. multilateral regional trade strategies in Asia Pacific during G. H. W. Bush, B. Clinton, G. W. Bush, B. Obama and D. Trump administrations. Based on a study of primary and secondary sources and a comparative analysis, the research defines continuity and differences in the administrations' policies in implementation of multilateral regional trade strategies, as well as their impact on regional economic integration and U.S. role in it. The study provides a background for better understanding of D. Trump's actions to withdraw U.S. from multilateral trade agreement Trans-Pacific Partnership. As a result of the research, we concluded the following. First, Asian Pacific region occupied higher priority in the U.S. trade policy agenda during Democratic Party administrations of B. Clinton and B. Obama than Republican administrations of G. H. W. Bush and G. W. Bush. Second, Democratic administrations used multilateral trade strategies and institutions more effectively not only with economic purposes but also as tools to engage U.S. in the shaping of regional architecture. Bilateral trade negotiations with regional nations were more preferable during Republican administrations and after economic crises. Thus, on the one hand, D. Trump's trade policy partly correlates with previous Republican Party administrations. On the other hand, it contradicts trade strategies of all his predecessors, because they used foreign trade not only for trade purposes, but also for preserving and strengthening U.S.' impact in East Asia with "soft power" tools. D. Trump's trade policy, which is aimed at reaching short-termed goals, endangers American strategic interests and promotes China's regional influence.*

Key words: *U.S., East Asia, Asia Pacific, foreign trade strategies, G. H. W. Bush, B. Clinton, G. W. Bush, B. Obama and D. Trump administrations.*

УДК 94 (7) 327

Ірина Зубаренко,
кандидат історичних наук, доцент,
Одеський національний університет
ім. І. І. Мечникова

АМЕРИКАНСЬКО-ЄГИПЕТСЬКІ ВІДНОСИНИ ПІСЛЯ АРАБСЬКОЇ ВЕСНИ

Анотація. *Дану статтю присвячено розвитку американсько-єгипетських відносин після Арабської весни, що відбулась взимку 2010 року і призвела до змінення політичної, економічної і соціальної ситуації в Арабській Республіці Єгипет.*